

értői megvizsgálták a GPNTB számítástechnikai központjában kidolgozott *AIDOS program alkalmazását* az NTMIK-ben működésbe helyezett ESZ-1040 számítógépen.

A CINTI (Centralen Insztitut za Naucno i Tehniceszka Informacija = Központi Tudományos Műszaki Információs Intézet – Szófia) és az NTMIK szakértői értekezletet tartottak az NSIR (Mezsdunarodnaja szpecializirovannaja informacionnaja szisztema = Nemzetközi Specializált Információs Rendszer) keretében létrehozandó *mágnesszalag-csere megszervezéséről*.

Konzultatív találkozót tartottak az NTMIK és az UVTEI (Ustredi vedeckich technických a ekonomických informaci = Tudományos Műszaki és Gazdasági Tájékoztatási Központ, Prága) szakértői a Tudományos Kutatások NSIR keretében folyó *információ mágnesszalagon történő megvalósulásáról*, amely az NTMIK AIR (Automatizált Információs Rendszer) első szakaszát jelentené.

Az NTMIK Híradó külön fejezetben foglalkozik a nemzeti rendszerek együttműködésével az *1–26 problémakörben* (A problémakör pontos megnevezése: „A KGST tagországok hatékony tudományos-műszaki információs rendszerének kidolgozása az információfeldolgozás, keresés, szolgáltatás és távközlés komplex gépesítési és automatizálási módszereinek és eszközeinek alapján”).

1975. október 2–3-án Moszkvában tartották meg a KGST tagországok szakértőinek tudományos-koordinációs értekezletét, ahol ismertették az *1–26 problémakör tudományos kutatási koordinációjának ügyrendjében az NTMIK MKB jóváhagyásával végrehajtott változásokat*. A koordinációs ügyrend módosított szövegét átadták az értekezlet résztvevőinek.

Az értekezlet javasolja az egyes feladatok vezető szerveinek, hogy küldjék meg az NTMIK-hez a kutatások eredményeiről készült beszámolókat (legkésőbb a feladat teljesítése után két hónappal) a Tudományos Kutatások NSIR inputja céljából.

Az értekezlet javasolja továbbá a feladatok vezető szerveinek, hogy fordítsanak nagyobb figyelmet a *kutatási eredmények javítására* és azok gyakorlatban történő alkalmazására vonatkozó ajánlásaik kidolgozására. Javasolja továbbá a nemzeti informatikai folyóiratok szerkesztősegeinek, hogy folyamatosan számoljanak be a közös kutatásokról és azok eredményeiről.

Az értekezlet résztvevői megvitatták és egyeztettek az *1–26 problémakörben* folyó közös érdekeket képviselő kutatások 1976–80-as évek *munkatervét*. A tudományos-koordinációs értekezlet javasolja, hogy az NTMIK 1976–80-as fejlesztési tervében használják fel az értekezleten egyeztetett feladatterveket.

A NTMIK Híradó közli az NTMIK ágazati és specializált információs rendszerei és szolgálatai *vezető- és kijelölt nemzeti szerveinek jegyzékét*.

TÁJÉKOZTATÁSI MUNKA ÁLTALÁBAN

A vezetők tájékoztatási rendszeréről

A szakirodalom hosszú évek óta foglalkozik a vezetők *információellátásának szervezeti és módszertani kérdéseivel*, valamint azzal, hogy e célból speciális rendszereket kell létrehozni.

A KGST-országok Prágában már 1965-ben nemzetközi szimpoziumot tartottak az irányító szervek és a vezetők tájékoztatásáról. Az utóbbi évtizedben csak a Szovjetunióban több tucatnyi könyv és folyóiratcikk jelent meg a kérdéssről. Ezek nagy többsége azonban nem konkretizálja az *irányító és a vezető fogalmát*, s ezért e fogalmakat vagy túlságosan szélesen és elvontan [2] vagy pedig túlságosan is szűken határozza meg, nevezetesen csak a legmagasabb szintű vezetőket, az országos és köztársasági párt- és állami vezetőket, a tervező szervek és a minisztériumok vezetőit ölelik fel.

E. V. AFANASZ'EV és Ju. A. MAHOTENKO cikkükben [5] a vezetők fogalma alá az egyes ipari ágazatok irányító személyeit (miniszter, miniszterhelyettesek, főosztályvezetők és más felelős személyek) sorolják. Teszik ezt annak ellenére, hogy egy évvel korábbi szemlében, amelynek szerkesztésében a fenti szerzők egyike is részt vett, a fogalomnak egy másfajta meghatározása szerepel: „A vezetők fogalmkörébe a tudományos-kutató és szervező-tervező munkát folytató szervezetek igazgatási apparátusa tartozik, um. az igazgató, a főmérnök, illetve helyetteseik, az osztály-, a csoport-, a laboratórium-, az irodavezetők és mások.”

O. A. KUZNECOV és A. N. LJAH egy 1973-ban megjelent brosúra előszavában [7], amikor már a nagyszámú szakirodalmi forrás alapján is lehetővé vált a kérdés alaposabb elemzése, (a szerzők 59 tételből álló bibliográfiát közöltek,) így írnak: „E munkának az a célja, hogy áttekintse a vezetők tájékoztatási rendszereinek létrehozásával kapcsolatos különféle kérdéseket.” Ennek ellenére a vezetői szint meghatározása tekintetében a szerzők egy-egy ágazat keretei között maradnak (minisztérium, állami bizottság), de ezen belül – a harmadik fejezetben – kiszélesítik a fogalmat: „A vezetők kifejezés alatt az adott esetben nemcsak a minisztereket és a miniszterhelyetteseket kell érteni, hanem a főosztályok vezetőit és a vezető szakembereket is; nevezetesen: az ipari üzemek, egyesülések, tudományos kutatóintézetek, tervező intézetek vezetőit, az igazgatókat, a főmérnököket, az osztályvezetőket, az egyes tervfeladatok főmérnökeit stb.”

Az idézett példák arról tanúskodnak, hogy egyrészt nincs egység a vezető fogalmának értelmezésében, másrészt nincsenek egyértelmű kritériumok a vezetői

Görög Ibolya

***

állományba történő besoroláshoz, harmadrészt pedig a meghatározások akkor is elégtelenek, ha a vezető fogalmát kizárólag a hivatali beosztások szempontjából nézzük.

Igy az irodalmi hivatkozások 6. tétele alatt szereplő tanulmányban a vezetők igazgatási szerepe kap csak hangsúlyt, ami egyszersmind azt jelenti, hogy az igazgatási szerep nélküli vezetők kiesnek ebből a kategóriából. Ezért eshetett meg, hogy a vezetők igen aprólékos listájába nem került be pl. a tudományos igazgatóhelyettes, a főtervező. Az igazgatási szerep más szerzők [8, 9] vezető fogalmában is dominál, s ez egyet jelent náluk a tisztán tudományos funkciójú vezetők kihagyásával.

Az idézett példákban egyébként az is kitűnik, hogy a szerzők többsége a vezető fogalmát mindenekelőtt a hivatali beosztás nézőpontjából határozza meg, bár egyikük-másikuk néhány más ismérvtől figyelembevételét is szükségesnek tartja. Ilyenek pl. az ellátott munkakör jellege, (igazgatási-szervezési, tervezési-pénzügyi, igazgatási-műszaki stb. munkakör), a tevékenységi terület (irányítás, tudomány, termelés, üzemeltetés), a tevékenység mérete (országos, köztársasági, ágazati, vállalati és műhelyvezetők stb.)

A vezetők ilyenén való kategorizálása nem egyéb mint a hivatali alá- és fölérendeltséget kifejező osztályozási rendszer. Ez a rendszer azonban nem teszi lehetővé az információszükségletek hierarchikus szintek szerinti csoportosítását, mivel az az állítás, hogy az információszükséglet és az elfoglaltság egyenes arányban nő a vezető hivatali beosztásával nem minden esetben helytálló.

A vezetők hivatali besorolásának alapján sokféle kategóriát kell megkülönböztetni, a különféle beosztások és az ezeknek megfelelő kategóriák közötti határvonalak általában elmosódnak.

Eltelktintve a tárgyalt kérdés megközelítésének változatos voltától, abban valamennyi szerző megegyezik, hogy az összes esetre egyetlen recept kimunkálásával tesz kísérletet. Olyan egyetlen receptet kívánnak adni, amely alkalmas a vezetők információellátásának rendszerre szervezésére. Természetszerűleg minden ilyen recept szükségképpen spekulatív és kevéssé konkrét. Egyes szerzők [7] arra a kérdésre válaszolva, hogy miképpen kell megalkotni a vezetők információellátását szolgáló rendszereket, a következőket írják: a vezetőknek szóló tudományos-műszaki információkkal szemben az alábbi alapvető követelményeket kell támasztani: az analízis és a szintézis magas foka minden információra vonatkozóan, az információ minimális terjedelme és maximális teljessége, az információ megbízhatósága és hitelt érdemlő volta, a prognosztikus jelleg, a kellő időben való rendelkezésre állás.

E követelményeket azonban nem tekinthetjük a vezetők tájékoztatása specifikus feltételeinek, minthogy

ezek egyben a tudományos-műszaki tájékoztatásnak az általános, beosztásra való tekintet nélkül, valamennyi használó számára érvényes követelményei.

Az utóbbi évek folyamán a vezetők információellátásának egyre több ténylegesen működő rendszere alakult ki. Ilyen rendszerek már nemcsak a köztársasági és ágazati tájékoztatási intézmények kebelében működnek, hanem egy sor vállalat és alacsonyabb szintű tájékoztatási intézmény keretében is. E rendszerek szervezési elveinek elemzéséből kiderül, hogy szervezetük és működésük lényegében nem különbözik (de nem is különbözhet) a szelektív információterjesztéstől (SZIT = Selective dissemination of information – SDI), a különbség csak annyi, hogy zártabb a felhasználók köre, illetve hogy e rendszerek – ám ez nem nevezhető alapvető különbségnek – valamivel operatívabbak és érzékenyebbek, (ami csupán annyit jelent, hogy a tájékoztatási szerv gyorsabban reagál a használó érdeklődésének változásaira). Ez tette lehetővé a Litván Tudományos és Műszaki Tájékoztatási Kutatóintézet (LitNIINTI) munkatársainak, hogy az alábbi következtetésre jussanak [4]: „A vezetők információellátására a SZIT-rendszer a legracionálisabb, mivel ez az „előfizetőket” igényeiknek megfelelően részesíti szisztematikus információellátásban.”

Ebből következik: a vezetők információellátása nem más, mint egy olyan SZIT-rendszer, amely csak korlátozott számú felhasználónak áll a rendelkezésére, mégpedig olyanoknak, akik meghatározott szintű hivatali beosztásban működnek.

Mennyiben felel meg a tényeknek ez a megállapítás?

Megfelel azért, mivel minden tetszőleges vagy hipotétikus rendszernek, amely a különböző rangú és rendű vezetők információellátását hivatott megoldani, gyakorlatilag és elméletileg egyaránt a felhasználók egyedi megközelítéséből kell kiindulnia. Azaz: külön-külön kell meghatározni minden felhasználó információszükségeit, majd pedig ellátni őket információkkal az általuk egyénileg közölt megrendeléseknek megfelelően. Ebből a szempontból bármelyik vezetők tájékoztatását szolgáló rendszer [7] lényegében speciális rendeltetésű SZIT-rendszernek tekinthető.

Nem felel meg azért, mert egy ilyen rendszerben elmosódik a határ a különféle szintű és beosztású vezetők között. Pontosabban szólva: az elmosódás az érdekelt vezetőkhez eljuttatott információk célirányosságának hiányában fog megmutatkozni. Ezért elkerülhetlenné válik a rendszer beosztási szintekkel összhangban álló alrendszerekre bontása. De melyek azok a kritériumok, amelyeknek alkalmazásával az ilyen vagy olyan beosztású személyt megbízhatóan sorolhatjuk be ebbe vagy abba a kategóriába és – következképpen – ebbe vagy abba a szolgáltatási alrendszerbe?

Nyilvánvaló, hogy a rendszer létrehozásánál, illetve alrendszerekre való bontásánál nem a vezetők beosztá-

sából kell kiindulni, hanem az információk személyeknek megfelelő célirányosságából. Egy-egy vezető információs rendszerbe történő besorolásánál szükségképpen el kell vonatkoztatnunk mind hivatali beosztásától, mind pedig tájékoztatási igényeinek konkrét tematikájától, mivel az információs szint nem azonosítható a hivatali beosztással (bár egybeesésük számos esetben valószínű).

A fenti állítás bizonyítására mindenekelőtt a vezető fogalmát kell meghatározni. Véleményünk szerint minden olyan embert vezetőnek kell tekinteni, akinek más emberek (más ember) igazgatásilag vagy tudományosan alá vannak rendelve. Következésképpen: a csoportvezető (mérnök, főmérnök), a laboratórium vezetője és a legmagasabb beosztású vezető egyaránt vezetőnek tekintendő egy-egy rendszer, szervezet, vállalat keretein belül. Köztük hierarchikus kapcsolat áll fenn, amit nemcsak az alá- és fölérendeltség jellemez, hanem a célok és a megoldandó feladatok egysége is. A köztük lévő különbség nemcsak és nem is annyira a hivatali beosztásukból, az alájuk rendelték számából, felelősségük mértékéből és – következésképpen – elfoglaltságukból adódik (ez utóbbi távolról sem mindig áll egyenes összefüggésben a hivatali beosztással, bár, természetesen, ezt is figyelembe kell venni a felbecsülésekor), hanem sokkal inkább az általuk perspektivikusan és időlegesen megoldandó problémák és feladatok jellegéből.

Ebből kiindulva bontjuk – beosztástól függetlenül – a vezetők összességét három kategóriára:

- stratégiai feladatok megoldásán fáradozók,
- taktikai feladatok megoldásáért felelősek,
- operatív és folyó ügyek (problémák) megoldásán munkálkodók.

Ebben a felosztásban az egyes kategóriák között a határvonalak egyértelműek. Világos, hogy az e kategóriákat szolgáló információknak sem tartalma, sem formája, sem pedig terjedelme nem függ a vezetők beosztás szerinti pozíciójától, továbbá az, hogy ezeknek az információknak tartalmában, formában és terjedelemben egyaránt különbözniük kell egymástól.

Igy az a főmérnök, aki ugyancsak néhány főből álló csoportot vezet, de a ráosztott feladat révén új, 10–15 év múlva realizálandó perspektivikus technika kidolgozásán fáradozik, a számára szükséges információk miatt hivatali beosztásánál jóval magasabb szintű információt igényel és a kurrens információk mellett a perspektivikus információkat sem nélkülözheti.

Ugyanakkor egy hatalmas üzemrész magas beosztású vezetője, akinek keze alatt az emberek tucatjai dolgoznak, de munkaköre révén kizárólagosan csak a karbantartást és a megelőző karbantartást irányítja, funkcionálisan viszonylag alacsonyabb szintű információt igényel, minthogy elsősorban olyan, bár nagy mennyiségű, kurrens információra van szüksége, amely hozzásegíti őt a karbantartás meggyorsításához, megbiz-

hatóságának fokozásához, a termelőeszközök működésének meggyorsításához, s ezzel: korszerűsítéséhez is.

E koncepcióból kiindulva, a vezetők informálására szolgáló bármely tetszőleges rendszert a SZIT elveire alapozva három alrendszerből kell megkonstruálni:

- a kurrens (operatív) információk alrendszere,
- a szemleszerű–analitikus (taktikai) információk alrendszere,
- a prognosztikus (stratégiai) információk alrendszere.

Az operatív információk alrendszerének a mindhárom információs kategóriába tartozó vezetőket ki kell szolgáltatnia. A taktikai információk alrendszerével a vezetők két magasabb kategóriáját kell átfogni. A prognosztikus információk alrendszere a vezetők nagyon szűk köre számára szolgáltat információkat, nevezetesen csak azok számára, akik egy-egy ágazat műszaki politikájának perspektíváján, egy-egy műszaki irányzat kifejlesztésén fáradoznak.

Emellett azonban a SZIT-rendszerben általában megrendelésre előállított információkat még tovább kell pontosítani: a közölt adatoknak és tényeknek pontosan kell válaszolniuk a vezetők kérdéseire, ugyanakkor a terjedelemben minimálisnak kell lennie, a szétsugárzási formának pedig meg kell felelnie a megrendelők által előírtaknak, az elkészülési időnek is a lehető legrövidebbnek kell lennie.

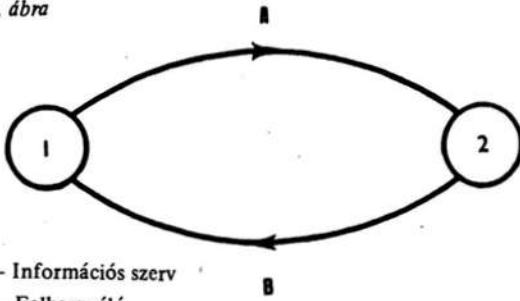
A SZIT-rendszer működésének fontos kritériuma a megrendelő és a tájékoztatási szerv közötti visszacsatolás. A visszacsatolás szükségességét a SZIT-rendszerekkel foglalkozó valamennyi dokumentum hangsúlyozza.

A különféle információs szervek az információkat rendszerint nem maguk hozzák létre. Az információk a tudományos kutatómunka, az alkalmazott kutatás és a fejlesztés során elért új eredményeket, valamint az ország népgazdasági szervezeteiben és üzemeiben felhalmozódott eredményeket tükrözik. Az információs szervezetek ezeket az információkat összegyűjtik, feldolgozzák, megőrzik és eljuttatják a felhasználókhöz. Minthogy az információkat napi munkájuk során a tudósok, a mérnökök és a termelők állítják elő, elmondhatjuk: minden kutatás, műszaki vagy technológiai fejlesztés olyan folyamatnak tekinthető, amelyben a régi információk felhasználásával új információk jönnek létre. Következésképpen: a tudományos–műszaki információk alkotója egyben az információk felhasználója, s az ilyen felhasználó (alkotó) és az információs szerv között – leegyszerűsítetten – olyan kapcsolat áll fenn, mint amelyet az 1. ábra mutat.

Az ábrából világosan kitűnik, hogy a kettős kapcsolat bármely ágának megszűnése esetén leáll a tájékoztatási rendszer működése is. Ez a leegyszerűsített séma azonban nem tükrözi teljes mértékben a tudományos és műszaki fejlődés jelenlegi helyzetét, következésképpen a tudományos–műszaki kutatások helyzetét sem, mivel az

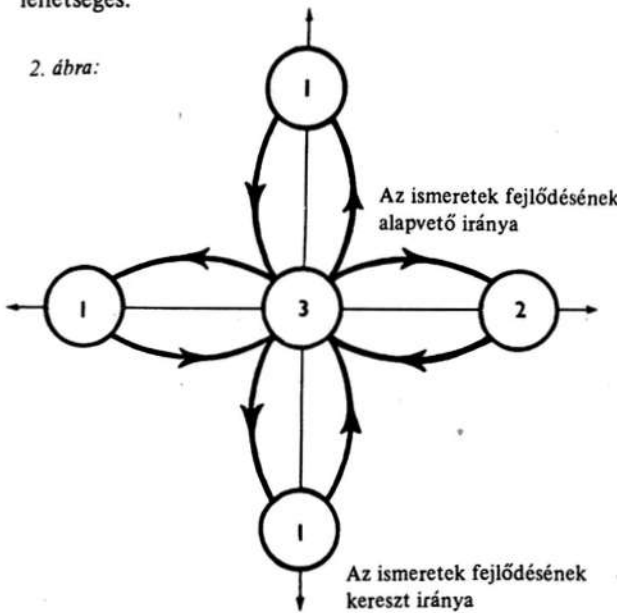
1. ábra

- 1 – Információs szerv
- 2 – Felhasználó

alapvető tudományos felfedezések napjainkban többnyire a különféle tudományágak érintkezési pontjain keletkeznek. Ugyanakkor e tudományágak tárgyukban és kutatási módszereikben gyakran igen távol lehetnek egymástól. A különféle tudományágak és műszaki területek differenciálódásának és integrálódásának elmélyültével ez a folyamat egyre nagyobb mértékűvé válik, s ezért napjainkban a jól tájékozott tudósok vagy tervezők nemcsak saját szakterülete eredményeiről kell információkkal rendelkeznie. Emiatt célszerűbb az információs kapcsolat sémáját egy koordináta-rendszerben elhelyeznünk, ahol a tengelyek a különféle ismeretek fejlődési irányait reprezentálják (2. ábra). Az ábrán mindössze két – horizontális és vertikális – tengely szerepel, a valóságban azonban több tengely is lehetséges.

2. ábra:

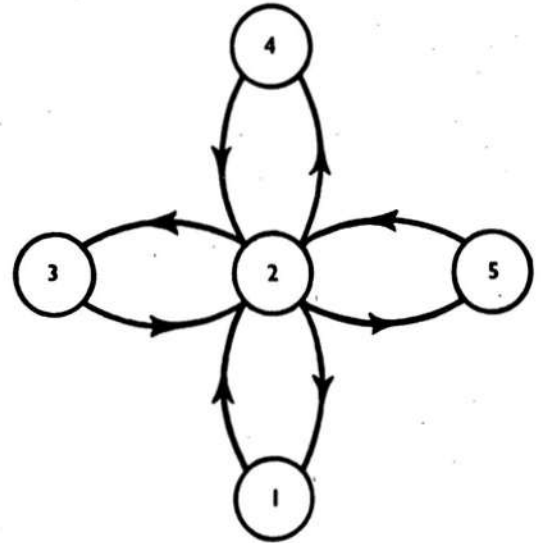

- 1 – Az információ felhasználója (alkotója)
- 2 – Az információ alkotója (felhasználója)
- 3 – Információs szerv, amely az 1-et kiszolgálja

A tájékoztatási rendszer létrehozásának célja az információk felhasználóhoz való eljuttatásának megkönnyítése és meggyorsítása. A tudományos–műszaki tájékoztatás országos rendszerében a rendszert alkotó –

össz-szövetségi, ágazati és területi – központok és felhasználók közötti kapcsolatot a 3. ábra mutatja be:

3. ábra:

- 1 – Az információ felhasználója (alkotója);
- 2 – Az információs szerv, amely az 1-t ellátja;
- 3 – Össz-szövetségi tájékoztatási központ;
- 4 – Ágazati tájékoztatási központ;
- 5 – Területi tájékoztatási központ.

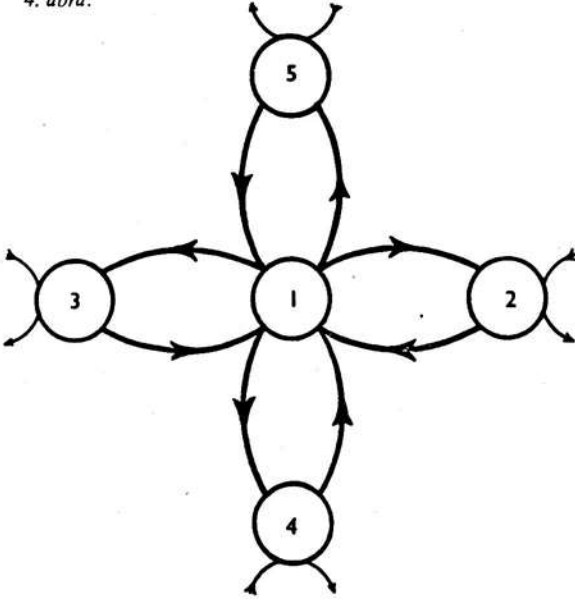
A 2. és a 3. ábra hasonló volta nem véletlen, mivel az állami információs rendszerbe tartozó valamennyi szerv, miközben információszolgáltató, egyszersmind információ-igénylő is, azaz a szolgáltatással megegyező csatornán egyszersmind keresi is felhasználói számára a más információs szervezetekben – mint a rendszer tagjaiban – felhalmozódott megfelelő információkat.

A Szovjetunió tudományos–műszaki tájékoztatási rendszerét a 4. ábrában látható négylevelű lóhere-alakzattal lehet szemléletessé tenni. A séma középpontjában bármiféle információt előállító (felhasználó) szerv vagy szervezet szerepelhet, akár egy személy, akár valamely magasabb, országos irányító szerv.

A közölt séma szerint, ha a kapcsolat bármely szála (akár a közvetlen, akár a visszacsatoló) megszakad, megbomlik a rendszer egyensúlya s megszűnik normális funkcionálása.

Az információellátás gyakorlatában gyakran előfordul a tájékoztatási szervek egyoldalú tevékenysége, azaz a címzettek kényszerítő megcélzása az információkkal (mi itt tudatosan használjuk a címzettet a felhasználó helyett). Ennek során konkrét kérés nélkül, csupán a címzettek munkakörének jellegét és beosztásukat figyelembe véve juttatják el hozzájuk az információkat, aminek következtében úgy tűnik, hogy az információk az azokat ténylegesen felhasználókhöz jutnak. Az ilyen módszer azonban nem lehet valóban megfelelő a

4. ábra:

- 1 – A vizsgált információs szerv;
 2 – A profil szerinti információsztolgáltató (felhasználó) szerv;
 3 – A kereszt-információkat szolgáltató (felhasználó) szerv;
 4 – Alacsonyabb szintű információsztolgáltató (felhasználó) szerv;
 5 – Magasabb szintű információsztolgáltató (felhasználó) szerv.

rendszereknek és – természetesen – azoknak a szerveknek sem, amelyek az információkat így sugározzák szét. Ezért mindenképpen meg kell kísérelniük az általuk eljuttatott információk felhasználásának és fontosságának mérését, s – ha nem is folyamatosan, de legalább időnként – megindítani a visszacsatolást.

Előfordulhat az is, hogy a rendszer normálisan működik, pedig a visszacsatolás nincs meg. Ez azonban csak látszólagos. Ebben az esetben csupán a „kérdés-felelet” rendszerben folyó munkáról van szó (a használó egyszeri kérdésére az információs szerv egyszeri választ ad), s ez esetben az információs szerv – a kérdés megfogalmazásából – ismeri a felhasználó kívánalmait, s a kérdésre adott válaszok ilyen vagy olyan mértékben mindig megegyeznek a felhasználó igényeivel.

A közvetlen kapcsolat és a visszacsatolás szála ez esetben inverz: a közvetlen kapcsolat az *előfizető – információs szerv*, a visszacsatolás pedig az *információs szerv – felhasználó* relációjában áll fenn.

Ily módon a közvetlen kapcsolat és a visszacsatolás megléte valamennyi információs rendszerre jellemző. Az információt felhasználó minden rendszer egyik alapvető eleme, annak megfelelően, hogy „a rendszer meghatározott, egymással kapcsolatban álló és egyetlen strukturális egészékként vizsgált elemek összessége” [12].

Ezért indokolt az információellátó rendszerek olyan grafikai ábrázolása, amelyet az 1. ábra mutat be. Ebben az esetben az „A” és a „B” vonal bármelyike elláthatja a közvetlen kapcsolat vagy a visszacsatolás funkcióját. Így

a „kérdés-felelet” ellátórendszerben a „B” vonal szolgálhat a kérdés feladására, azaz a közvetlen kapcsolatot láthatja el, míg az „A” vonal közvetítheti a választ, azaz a visszacsatolást szolgálhatja. A SZIT-rendszerben az információátadásra szolgáló első vonal a közvetlen kapcsolatot teremti meg, a kapott információ értékelésére szolgáló második vonal pedig a visszacsatolást. Mint látható, e vonalak bármelyikének megszakítása a normális működést szakítja meg.

Ez a séma teljes mértékben alkalmas mind a beosztott munkatársak, mind a nagyszámú alacsonyabb beosztású vezető információs ellátását szolgáló rendszerek vizsgálatához.

A problémák megoldásával megbízott vezetők számára azonban a szóban forgó séma nem elégséges, mert a problémák helyes megoldásához többnyire alternatív információk és kiegészítő adatok is szükségesek. Az optimális megoldás csak ezek segítségével található meg. Ilyen sokoldalú információkat egyetlen forrásból (egy meghatározott tájékoztató szerv információs állományából) gyakorlatilag lehetetlen szolgáltatni. Ilyen esetben a vezető a számára szükséges információkat vagy maga kezdi összegyűjtögetni, vagy a tájékoztató szerv szerzi meg neki ezeket a 3. ábrán látottak szerint.

Ezerint tehát minden vezető, függetlenül attól, hogy milyen hivatali beosztása van és milyen munkakört lát el, valamint a tudományos–műszaki információ bármely felhasználója elválaszthatatlan eleme a tájékoztató rendszernek.

A vezetők tájékoztatására, minden olyan normálisan működő információsztolgáltató rendszer alkalmas, amely ki tudja elégíteni a vezető információsztükségeit, mégpedig az általa meghatározott mennyiségben és az általa meghatározott határidőkre.

Az információsztolgáltató rendszerek jelenlegi fejlettségi fokán a vezető dolgozók tájékoztatására a SZIT-rendszerek a legalkalmasabbak.

Irodalom

1. *Ekonomicszskaja i tehniko-ekonomicszskaja informacija dlja upravljajuscih organov i rukodjajuscih kadrov.* (Gazdasági és műszaki–gazdasági tájékoztatás az irányító szervek és vezetők számára). Prága, 1965. október 23–26.
2. VOROB'EV, G.G.: *Informacija v rabote rukovoditelja.* (Információ a vezetők munkájában). Moszkva, 1968. *Ékonomika.* 58 p. /Biblioteka hozjajsztvennogo rukovoditelja./
3. BIRBRAER, V.M. – TRETJAK, V.I.: *Izbratel'noe informacionnoe obszluzsivanie rukovodjajuscih kadrov.* (A vezető káderek válogatott információkkal való ellátása.) = NTI. Szer. 1. 1973. 1. sz. p. 19–23.
4. RADZJAVICSENE, Sz.I.: *Informacionnoe obeszpecsenie rukovodjajuscih rabotnikov Litovszkoj SzSZR.* (A Litván SzSZK vezető dolgozóinak tájékoztatása.) = NTI. Szer. 1. 1974. 1. sz. p. 17–18.

5. AFANASZ'EV, E.V. – MAHOTENKO, Ju.A.: Informirovanie rukovodjascih rabotnikov. (A vezető dolgozók tájékoztatása.) Moszkva, 1971. Insztitut Elektronika.
6. MAHOTENKO, Ju. – CSISZTJAKOV, V.M.: Metodü i formü informacionnogo obeszcpecsenija NIR i OKR. (A vezetők tudományos információ iránti igényének kielégítésének módszerei és formái.) Moszkva, 1970. Insztitut Elektronika.
7. KUZNECOV, O.A. – LJAH, A.N.: Informacionnue szisztemü dlja rukovoditelej. (Tájékoztatási rendszerek vezetői számára.) Moszkva, 1973. Ékonómika.
8. SEHURIN, D.E. – NELEPEC, V.V.: Principü differenciacii form udovletvorenija informacionnüh potrebnosztej razlicsnüh kategorij rabotnikov NII. (Alapelvek a tudományos kutatásban dolgozók különféle kategóriáinak információszükségeit kielégítő formák differenciálásához.) = NTI. 1. Szer. 1970. 2. sz. p. 15–18.
9. BURÜJ-SMAR'JAN, O.E. – MOROZOVA, K.N.: Szisztema informacionnogo obszluzsivanija rukovodjascih kadrov. (A vezető káderek információellátásának rendszere.) = NTI. 1. Szer. 1973. 2. sz. p. 3–8.
10. ZUJUSZ, I.: Zadaci informatiki v upravlennii. (Az informatika feladatai az irányításban.) /Mezsdunarodnüh szimpozium sztran-cslenov SzÉV. Teoreticeszkie osznovü informacii./ Moszkva, 1970. VINITI.
11. ZJABREV, V.A.: Szisztema komplekszogo udovletvorenija informacionnüh potrebnosztej v naucsno-proizvodsztvennom ob"edinenii. (Az információszükségek komplex kielégítésének rendszere egy tudományos-termelési egységben.) = NTI. 1. Szer. 1973. 10. sz. p. 25–31.
12. ZSDANOVA, G.Sz. – KOLOBRODOVA, E.Sz. – POLUSKIN, V.A. – CSERNÜJ, A.I.: Szlovar' terminov po informatike na ruszszkom i anglijszkom jazükah. (Az informatikai terminológia orosz-angol szótára.) Moszkva, 1971. Nauka.

/Naucsno-Tehnicoszkaja Informacija, 1. Szer. 1975. 4. sz. p. 17–21./

Fordította:
Futala Tibor

***

A csehszlovák szakmai információs rendszer fejlesztési programja a hatodik ötéves tervben (1976–1980)

Az állam információs politikai programjának köszönhetően, 1971 és 1975 között kialakultak a csehszlovák szakmai információs rendszer komplex rendszerré történő fejlesztésének *reális előfeltételei*. A komplex-szététel eszköze a korszerű számítógépi, távközlési és reprográfiai technika és az információk gyűjtésének, feltárásának és tárolásának e technika alapján való egységesítése.

Az 1976 és 1980 között megvalósítandó hatodik ötéves tervben a szakmai információs rendszernek az

eddig meghatározott irányban kell *tovább fejlődni*. Ennek biztosítéka, hogy a fejlesztés továbbra is az állam információs politikai programjának, illetve a vele koordinált tárca szintű fejlesztési programoknak a része maradjon.

A hatodik ötéves terv rendszerfejlesztési céljai konkrétan a következők:

1. Az országosan egységes és integrált szakmai információs rendszer megteremtése, ami azt jelenti, hogy
  - ki kell dolgozni és realizálni kell az ágazati, szakmai, szakosított és irányítási jellegű fejlesztési tervek egész sorát;
  - ki kell építeni a rendszer korszerű technikai bázisát;
  - az irányítás központi, középső és vállalati szférájában a szükségletek szerint differenciált információszolgáltatásokat kell biztosítani;
  - irányelvek, módszertani segédletek és szabványok közzétételével technológiailag is egységesíteni kell a rendszert;
  - új algoritmusok és programok kifejlesztésével meg kell alapozni a szakmai információs rendszer, az irányítás és az egyéb információs rendszerek összekapcsolását.
2. A szakmai tájékoztatás egyes részrendszereinek bekapcsolása a moszkvai Központ által fejlesztett nemzetközi szakosított rendszerekbe.
3. A csehszlovák és a szovjet tájékoztatási rendszer összekapcsolása minden jelentős ágazatban (gépipar, kohászat, elektrotechnika, vegyipar, építőipar, egészségügy) és a legfontosabb szakosított rendszereket (pl. befejezett kutatási jelentések) illetően.

/Československá Informatika, 17. k. 6. sz. 1975. p. 161–166./

Futala Tibor

***

A Journal of the American Chemical Society közleményeinek idézettségéről

A JACS (Journal of the American Chemical Society) 1965. évi első négy számában publikált 222 cikk – nagyobb tanulmányok és kisebb közlemények – idézettségét a Science Citation Index 1965–1969. 5 éves kumulációja és az 1970. évi kötet alapján elemezték. A 222 cikket a fenti periódusban 5526 alkalommal idézték. 6 év alatt az egy cikkre eső átlag 24,9, évente pedig 4,15. Más metszetű elemzés kimutatta, hogy